

LES COQUES DE BURRIAC

La troballa d'un contracte d'arrendament fet l'any 1806¹ sobre una matèria singular, ens permet ara referir-nos a una tradició o festa popular, avui ja desapareguda, però que consta que aleshores era ben vigent, i que consistia a repartir coques fetes a Vilassar a tothom que pujava a la muntanya de Burriac per la festa de Sant Vicenç.

La imatge d'aquest sant presidia la capella del castell, i resulta evident que l'hàbit o tradició popular que ara es vol destriar i destacar va tenir un origen bàsicament religiós mentre que, amb el temps, es va perdre el caràcter devot augmentant, en canvi, el to festiu i pagà, fins a desaparèixer la tradició i quedar aviat enrunada l'esglesiola.

Com era, en què consistia i quin va ser l'inici i causa de la referida tradició? Amb la lectura de l'expressat contracte d'arrendament de l'any 1806, queda molt clar que la tradició venia de molt lluny, i que en començar el segle XIX continuava ben viu el costum de celebrar-se dalt de la muntanya de Burriac la festivitat de sant Vicenç, en el dia del sant i de la seva octava. També el contracte ens revela en què consistien les cerimònies i l'import de les despeses necessàries per poder-se fer anualment. El total d'aquestes despeses, abonades com un annex del lloguer, l'any 1806 consistien en 45 lliures 13 sous, distribuïdes en els següents conceptes i cerimònies:

- 2 ll 5 s. *Per adobar lo camí i capella*
- 1 ll 16 s. *Per sis ciris de tretze unces*
- 9 s. *Per l'oli de les llànties de esta capella*
- 9 s 9 d. *Per portar-hi los ornaments i un càntir per lo us de la mateixa capella.*
- 1 ll 17 s 6 d. *Per la caritat de dos misses en aquella celebradores.*
- 30 ll. *Per la satisfacció de les 600 coques de 6 onzes quiscuna que se distribueixen en aquella capella.*
- 2 ll 5 s. *Per la manutenció dels homens que s'empleen per lo referit.*
- 4 ll 17 s 6 d. *Per la manutenció i treballs del mosso i animal per portar dites coques i per lo treball d'anar i venir de Vilassar.*
- 1 ll 13 s 3 d. *Per la gratificació de l'home encarregat de la capta que se fa en dita capella.*

Queda clar, doncs, que a començaments del segle XIX, tant el camí com la capella necessitaven restaurar-se, i que els ornaments per al capellà i fins i tot els

ciris i l'oli de les llànties havien de pujar-se al cim de Burriac. Tot ens indica que la festa anual era quelcom extraordinària i també que el seu culte restava reduït a solemnitzar-se el dia i l'octava de la festa de sant Vicenç, mentre que la resta de l'any l'esglesiola estaria tancada. Però, tanmateix, també resulta palès que en aquestes dates una munió pujava a la muntanya per oïr missa i endur-se'n una coca elaborada a Vilassar, fet que constituïa una arrelada tradició popular.

El contracte d'arrendament que ens serveix de font per conèixer o ressaltar la referida tradició que anualment es repetia al cim de Burriac, consisteix en l'arrendament d'un benefici eclesiàstic perpetu fundat des de molt antic amb el patronatge dels Desbosch i dels seus successors, resultant successivament obtentors del benefici diversos eclesiàstics parents o amics d'aquells.

Als Desbosch els interessava tenir algun clergue que s'ocupés de la capella del castell el dia de la festa de sant Vicenç, i res millor per aconseguir-ho que instituir o fundar un benefici que oferís a l'obtentor –quasi sempre alguna persona del mateix llinatge del patró– poder gaudir d'unes bones rendes amb la condició que executés o fes complir, en una capella situada en un lloc tan allunyat i de difícil accés, el que abans s'ha detallat, és a dir, la celebració de la missa el dia del sant que presidia la capella i el lliurament de les coques als assistents.

Ja en el segle XVIII, segons diferents capbreus, trobem que l'any 1732 l'obtentor era el canonge de Barcelona Antoni de Copons i Copons, i l'any 1765 el canonge de Tarragona Ramon de Copons i d'Oms, tots ells, com demostren els seus cognoms, parents dels descendents dels Desbosch, després que l'any 1707 va acabar-se la línia directa d'aquests, en morir sense fills Teresa, germana de Frederic Desbosch.

Any rera any, els obtentors procuraven que seguís la tradició, malgrat que cal suposar que aquests obtentors del set-cents, en atenció a la seva categoria social i eclesiàstica, no considerarien el benefici eclesiàstic com una remuneració prou bona per instigar-los a traslladar-se a la capella d'un castell deshabitat, ni a preocupar-se puntualment i personalment en l'acompliment de l'obligació annexa al benefici. Però l'any 1777 no es va poder celebrar la missa a causa de què l'autoritat eclesiàstica ho havia prohibit, amb motiu de la visita efectuada el 2 de desembre de l'any 1776 a la parròquia de Cabrera, al·legant que a la capella no hi havia ornaments i que no es mostrava la llicència requerida per poder celebrar-se missa. La notícia va arribar a coneixement de l'obtentor Ramon de Copons i d'Oms, «por medio de los clamores de muchísimos devotos que suben en aquel desierto monte», excusant-se en manifestar que el cas «no ha sido falta ni descuido del obtentor /.../ que no hay ni ha habido ni puede haber ornamentos por el desierto en que está colocada dicha capilla /.../ y por esto los sube el párroco...» Respecte a la llicència, resultava «que no se puede presentar otro documento que lo que lleva dicho de la inmemorial costumbre».²

Va reprendre's la tradició, i malgrat que els canonges obtentors no pujarien a la muntanya de Burriac el dia de sant Vicenç, sembla que no renunciarien a percebre unes rendes substancials al benefici eclesiàstic; aleshores

arrendaren els drets d'aquest a un particular, procurant tanmateix que acomplís les seves obligacions inherents com eren la celebració de les misses el dia de sant Vicenç i la continuació de les cerimònies tradicionals, com el lliurament de les coques.

El contracte d'arrendament de l'any 1806 va fer-se amb la intervenció del notari de Barcelona Antoni Ubach i Claris, el 10 de setembre de l'any 1806, per un termini de cinc anys, «per lo Rnt Dr Blahà Pbre, com a legítim Procurador del Dr Pere Pau de Senmenat Pbre Canonge de la Cathedral de Vich y Obtentor del Benefici de Sant Vicens de Borriach y de sos annexos o units, a favor de Joseph Bargay comerciant ciutadà de Barcelona per preu de 1.250 lliures.»

L'obtentor que arrendava el benefici eclesiàstic era el canonge Pere Pau de Sentmenat i de Puiggener; el seu besavi era Manuel de Sentmenat Oms de Santa Pau i una neboda seva seria la futura marquesa de Moja, successors, doncs, dels Desbosch. En el contracte d'arrendament s'obligava el comerciant a pagar el convingut en cinc terminis, i a fer-se càrrec de les despeses de l'aplec que es celebrava amb motiu de la festa de sant Vicenç; també s'estipulaven diverses clàusules per al cas de situacions de guerra que, efectivament, s'esdevindrien. Els ingressos del benefici que s'arrendava consistien no sols en pensions i censos i lluïsmes, sinó també en delmes i els fruits de terres situades a Cabrera i Vilassar.

Potser l'arrendament de l'any 1806 seria el darrer? De la documentació examinada, sembla que va resultar difícilots percebre'n els rendiments o els avantatges que s'esperaven.³

Per culpa de la guerra contra els francesos, o de l'amortització, o del transcurs dels temps, o d'altres circumstàncies polítiques, econòmiques i socials, s'extingiria l'ús o el patronatge del benefici de sant Vicenç? O seria la causa principal no poder treure'n rendiment del lloguer? L'obtentor Pere Pau de Senmenat va morir l'any 1844, essent canonge de Barcelona. L'eclipsi i definitiva desaparició del costum de celebrar l'aplec de Burriac per sant Vicenç, va produir-se definitivament l'any 1836. L'enrunament de la capella succeiria molt aviat.

Cal observar com moltes vegades la continuació d'algunes tradicions populars depèn del manteniment d'antics privilegis i de la conservació de circumstàncies amb profundes arrels religioses.

A l'obra *Llegendes, tradicions i fets de la serralada de Marina*⁴ es fa referència a «l'antic aplec que es feia al castell de Sant Vicenç o de Burriac», malgrat que sense glossar l'incident del regal de les coques. Es narra que l'aplec fou suprimit pel vicari general Salvador Andreu, mitjançant decret del 20 de gener de 1836 —la diada del sant era el dia 22 de gener—, a causa de les irreverències i escàndols de la gent. Tan sols deu anys després, la capella estava totalment enrunada.

NOTES

- 1.- Documentació trobada a l'arxiu de la família Palau, que es lliura al Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró.
- 2.- Arxiu Municipal d'Argenton. MARIA JOSEP CASTILLO I EZQUERRA, «El castell de Burriac en els darrers cinc-cents anys. Segles XVI-XX», *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 31 (Mataró, abril 1988).
- 3.- El fet que la documentació analitzada s'hagués trobat a la biblioteca-arxiu d'un antic advocat de la família Palau i que resulta adient per reclamar els deutes o beneficis no percebuts relacionats amb el rendiment de l'arrendament estudiat, obliga a pensar que aquest no havia pas servit per assolir els avantatges esperats.
- 4.- RAMON COLL MONTEAGUDO i JOSEP M. MODOLELL ROS, pp. 135 i següents.